

HOLL IMRE:

SOPRON KÖZÉPKORI VÁROSFALAI

(*Archaeologiai Értesítő*, 1967. 155—183. o.)

Közismert tény, hogy az utóbbi években hallatlanul kiszélesedett és meggyorsult hazai régészetünk ásatási tevékenysége, és közöttük a váraink építési periódusait tisztázó feltárások előkelő helyet kaptak. A gyér okleveles anyag, az évszázados pusztulás, majd a XVIII. század eleji tudatos rombolás ma már legtöbb várunk esetében csak archaeológiai módszerekkel teszi lehetővé az egykori alaprajz és felépítmény rekonstruálását.

Sopron középkori városfalairól az imáron nyolc éve folyó ásatások számos vonatkozásban módosították, gazdagították eddigi tudásunkat. Kitűnt, hogy Sopront a XIII. század végéig az oklevelekben többször (1277, 1297) említett római városfal védte a mögötte épített gerendavázás sánc maradványával és egyes szakaszokon ennek kő burkolófalával. A XIII. század végén, főleg III. Endre 1297. évi adománya után megindult a középső városfalvonal új kiépítése, betartva a római városfal adottságait, mind a homlokzati falsík, mind a tornyok külső alaprajzában. A külső fal, amely az árok felé nézve sokáig szabadon állott, sok helyen későbbi javítások, burkolások nyomait mutatja. Építészeti idejét oklevelek is meghatározzák: a fertői vámjövedelemből a király engedélyével 1330—39. között épült meg, 1340—44. között pedig már az előtte húzódó várárkot is kiás-

ták. Ez alatt megépültek a belső fal eddig elmaradt szakaszai és a külső, harmadik fal. Létrejött tehát a kettős falszakasz-rendszer.

A középkori városfalat délkeleti irányba, a Győri út felé, a Hátsókapu nyitotta meg. Építési idejét iratos adat nem őrizte meg. A tulajdonképpeni Kaputorony négyzetes, 9,80×9,80 m alapterületű építmény, elől és hátul ívesen záródó tagolatlan kapunyílással. A falak még az I. emeleten is 3 m vastagságúak, itt hátrafelé konzolos kiugrású erkélyre nyílt egy ajtó, mely valószínűleg az őrség számára biztosította az átjárást a déli belső várfal mögé. Észak felé és előre csupán egy hosszúkás lőrés, illetve egy szűk nyílás törte át a falat. A II. emeleten már csökkent falvastagsággal képeztek ki egy szobát, amelyből több irányban fülkés lőrések tekintenek. Északkelet felé egy vastag fal csatlakozik a kaputorony sarkához, a város felől mellette még egy vékonyabb fal húzódik és takarja a lépcsős folyosót, amelyen keresztül egyrészt az utcáról, másrészt az északi felső falsoros irányából az őrség II. emeleti szobájába („Musquetirs Zimmer”) lehetett feljutni. Az analógiák alapján a torony és a csatlakozó elővéd a XIV—XV. században kellett megépülnön.

K. M.